

Pozor na netvařec.

Netvařec křovitý (*Amorpha fruticosa* L.) je až 4 metry vysoký keř z čeledi bobovité (*Fabaceae*) s opadavými, až 30 cm dlouhými lichozpeřenými listy, tmavě fialové květy jsou uspořádány v 7-15 cm dlouhých, přímých a úzkých hroznech. Latinský i český název dostal beztvařec podle amorfni, „beztvaré“, tedy nedokonale vyvinuté květní koruny. Netvařec křovitý pochází z východu Severní Ameriky. V Severní Americe, na jih po Mexiko se vyskytuje ještě 14 dalších druhů rodu netvařec. U nás je netvařec křovitý dosti zřídka pěstován v parcích, býval vysazován na náspech železničních tratí, velmi často tvoří netvařec keřový lem větrolamů, založených v 50. letech minulého století na jižní Moravě. V současné době je netvařec křovitý u nás často používán ve výsadbách kolem dálnic.

Invazi netvařce do krajiny panonských údolních niv jsem poprvé pozoroval před několika lety v nivě Sávy západně od Bělehradu. Netvařec se hojně vyskytoval v břehových porostech na přirozeném říčním břehu, tvořil takřka úplně zapojené keřové patro v topolových plantážích a pronikal i do rezervace Obedska bara. V porostech tvrdého luhu s dubem letním a jasanem úzkolistým, připomínajících naše lanžhotské lužní „pralesy“, se netvařec šířil na prosvětlených místech, především na průsecích. Překvapivě se začínal šířit i v rákosinách, kde rostl společně s vrbou popelavou. Ve všech těchto biotopech byl netvařec velmi vitální, výrazně redukoval výskyt ostatních rostlinných druhů a znemožňoval přirozenou obnovu lesních dřevin. Srbští lesníci tvrdili, že netvařec se dostal do zdejších luhů ze sousedního Chorvatska šířením podél řeky Sávy.

Další zpráva o invazi netvařce přichází z Bulharska. Ve Strategii ochrany a obnovy lužních lesů na dunajských ostrovech, zpracované v roce 2001 v rámci mezinárodního Dunajsko-karpatského programu WWF se uvádí, že netvařec obsadil již 7 % území bulharských dunajských ostrovů. Expanze netvařce zde vyvolává řadu negativních efektů. Dochází k potlačování domácích druhů rostlin, k omezování přirozené obnovy dřevin lužního lesa, předpokládá se, že netvařec vylučuje cholin, který má určité alelopatické účinky na další druhy v rostlinném společenstvu. Invaze netvařce se stala velkým problémem pro obnovu biodiverzity dunajských ostrovů. Nezbytná eliminace netvařcových křovin bude dlouhodobá a finančně náročná.

Netvařec křovištní má všechny vlastnosti potřebné pro to, aby se mohl stát invazním druhem u nás, zřejmě především v teplých údolních nivách širokých řek. Jedná se o světlomilný druh s R-S populační strategií, produkuje velké množství semen, šíří se i vegetativně kořenovými výmladky, snáší záplavy i letní přísušky. Z území střední Evropy zatím neznám případ samovolného invazního šíření netvařce. Musíme ovšem dát pozor na to, aby netvařec z výsadeb na našem území „neutekl“ a nestal se dalším z již tak dost početného souboru nepříjemných invazních druhů.

Antonín Buček

Citace:

BUČEK, A. : Pozor na netvařec. Veronika. 2002, roč. 16, č. 5, s. 25